

самостійно діяти відповідно до динамічних соціальних умов, орієнтуватися в людських відносинах, управляти своїм життям. Визначено виховні можливості театрального мистецтва, яке є різноплановою образною системою. Воно може розгорнути на своїх сценічних майданчиках усі цінності людського життя і духу, актуалізуючи їх як у глядача, так і у виконавців.

Список використаних джерел

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка [Текст] / В.Ц.Абрамян ; Міжнародний фонд «Відродження». – К. : Лібра, 1996. – 224 с.
2. Григорович О.Формування інноваційної культури педагога як стратегічна мета національної системи освіти / О.Григорович, О.Демченко Н.Родюк // Рідна школа. – 2018. – №9–12 (1060). – С.32-39.
3. Демченко О. П. До проблеми використання понять «обдарована дитина» і «дитяча обдарованість» у психолого-педагогічному дискурсі / О.П.Демченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук.пр. - Випуск 51. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – С.137-143.
4. Демченко О.П. Соціальна обдарованість як передумова становлення елітарної особистості / О.П. Демченко // Освіта та розвиток обдарованої особистості : науково-методичний журнал. – 2015. – №11 (42). – С.29-32.
5. Демченко О.П. Формування соціальної компетентності дітей з особливими потребами у процесі використання виховних ситуацій / О.П.Демченко // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова : серія 19. Корекційна педагогіка та соціальна психологія : зб. наукових праць. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – С.60-63.
6. Жеребньова Л. Соціально-психологічний театр / Л.Жеребньова, Т.Артеменко. – К. : Шкільний світ, 2011. – 120 с.
7. Карпенко Н. А. Генезисні аспекти розуміння батьками проявів дитячої обдарованості / Н.А. Карпенко // Матеріали 2 Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110 річниці від дня народження Г. С. Костюка (19-20 квітня 2010 року). – Т. 2. – К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. – С. 233-235.
8. Казьмірчук Н.С. Театр природи як засіб формування soft skills в учнів початкових класів / Н.С. Казьмірчук, О.В. Жовнич., І.А.Стахова // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія. – 2020. – № 61. – С.23-30.
9. Кульчицька О. І. Методика діагностики інтелектуальної обдарованості / О. І.Кульчицька // Обдарована дитина. – 2007. – № 1. – С. 42-44.
10. Лазаренко Н.І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції : монографія / Наталія Іванівна Лазаренко. – Вінниця : ТОВ «Друк», 2019. – 389 с.
11. Лимар Ю.М. Використання філософського діалогу у формуванні навичок демократичного спілкування майбутніх педагогів / Ю.М. Лимар, О.П. Демченко, І.С. Турчина // Інноваційна педагогіка. – 2019. – Випуск 16. – Т. 1. – С. 110–115.
12. Любчак Л.В. Підготовка майбутніх вихователів до організації театралізованої діяльності дітей дошкільного віку / Л.В.Любчак // Освітній дискурс : збірник наукових праць / голов. ред. О. П. Кивлюк. – Київ : «Видавництво «Гілея», 2018. – Випуск 9 (11-12) : Педагогічні науки. – С. 91-103.
13. Никитина Н.И. Методика и технология работы социального педагога: [учеб. пособие для студентов пед. училищ и колледжей, обучающихся по специальности «Соц. педагогика»] / Н.И. Никитина, М.Ф. Глухова. – М.: ВЛАДОС, 2007. – С. 280–292.
14. Олійник Н. Впровадження активних методів викладання в освітній процес / Н. Олійник, О. Григорович // Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи. Кам'янець-Подільський. – 2020. – С. 47-55.

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З ООП У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Савуляк Анна, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: А.В. Хіля, кандидат педагогічних наук, старший викладач

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

SELF-REALIZATION OF CHILDREN WITH PLO IN THE PROCESS OF ORGANIZATION OF THEATER ACTIVITIES

Savulak Anna, bachelor`s student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. В статті презентовано театральну діяльність, як важливу складову на шляху до самореалізації для дітей з особливими освітніми потребами. Зображено досвід організації театального дійства та вплив мистецтва на емоційну сферу і фізичний стан. А також, розкривається поняття «особливого театру», як основи для духовної самореалізації через творчу діяльність.

Ключові слова: самореалізація, діти з особливими освітніми потребами, театральна діяльність.

Abstract. The article presents theatrical activity as an important component on the way to self-realization for children with special educational needs. The experience of organizing a theatrical action and the influence of art on the emotional sphere and physical condition are depicted. Also, the concept of «special theater» as a basis for spiritual self-realization through creative activity is revealed.

Key words: self-realization, children with special educational needs, theatrical activity.

Кожна особистість прагне до самореалізації, не дивлячись на інше розуміння світу, фізичні недоліки чи проблеми із здоров'ям. Саме тому, сьогодні першочерговим завданням інклюзивної освіти є допомогти дітям соціалізуватися та в майбутньому самореалізуватися. Одним зі шляхів до поставленої мети є участь у театральній діяльності, яка допоможе дитині вийти за межі своїх недоліків.

Доведено, що людина має достатньо комплексні потреби. Наявність освітніх потреб об'єднує медичний, психологічний та соціальний критерії шкільного оцінювання, а також береться до уваги орієнтування учнів з різними проблемами розвитку у навчальному середовищі. Взавши до основи цей висновок, було вирішено використовувати термін «діти з особливими освітніми потребами» щодо дітей, які мають певні труднощі у навчанні, та потребують спеціальної допомоги для подолання проблем.

Особа з особливими освітніми потребами – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту, сприяння розвитку особистості, поліпшення стану здоров'я та якості життя, підвищення рівня участі у житті громади.

Н.Заєркова та А. Трейтяк вважають, що до дітей з особливими освітніми потребами відносяться такі категорії як діти з порушеннями психофізичного розвитку, діти з інвалідністю, діти-біженці, працюючі діти, діти-мігранти, діти – представники національних меншин, діти – представники релігійних меншин, діти із сімей з низьким прожитковим мінімумом, безпритульні діти, діти-сироти, діти із захворюваннями СНІД/ВІЛ та інші [5]. О.Демченко [3] обстоює статус обдарованих дітей як осіб з особливими освітніми, виділяючи різні категорії та відповідно їхні бажання і напрями роботи з ними.

Оскільки такі діти потребують додаткової уваги, спеціальних методів та прийомів організації освітнього процесу, що в свою чергу впливає на їхні

навички та досвід. Це створює особливі умови для їхньої життєдіяльності у соціумі (соціалізації) та вимагає посиленої роботи в напрямку самореалізації.

Самореалізація духовного потенціалу особистості знаходить прояв у духовній творчості – творчості у внутрішньому світі, яка потребує свідомого самовдосконалення, розвитку потенційних людських можливостей, завдяки чому здійснюється вплив на оточуючих, на власну долю, на світ в цілому [2; 8].

Поняття самореалізації означає процес розвитку особистості і трансляції нею свого змісту іншим людям і культурі через творчі і комунікативні процеси. Внутрішнім аспектом самореалізації особистості, як більш ширшого поняття, є самоактуалізація.

Для дітей з функціональними обмеженнями найкраще використовувати директивні методи ігрової терапії, що не перевантажені абстрактними поняттями та мисленнєвими операціями. Саме театральну діяльність, яка заснована на грі, використовують для дітей з особливими освітніми потребами для їхнього самовираження, підвищення самооцінки, оволодіння корисною для інших справою, розвиваючи гнучкість та адаптивність. Дитина духовно стверджує себе у світі, відчуває силу своїх здібностей.

Театр – особливий вид видовищного мистецтва, в якому життя відображається за допомогою драматичної дії. Театральна діяльність спрямовує дітей з певними обмеженнями не звертати уваги на проблеми, а розкривати свій внутрішній світ, віднаходити таланти та відчувати себе комфортно у суспільстві. Дослідники [6] розкривають значення різних видів театралізації в процесі соціального розвитку дітей, зокрема театру природи.

Шлемко О. використовує поняття «особливий театр» в основу якого закладає діяльність театального колективу за участю людей з вадами розвитку: з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, емоційної сфери, інтелектуальної недостатності, з психічними захворюваннями, а також інтегровані колективи, у яких об'єднуються люди, які мають обмежені можливості здоров'я, а також здорові люди. Варто зазначити, що спільна діяльність дітей є основою для духовної самореалізації та покращує всебічний розвиток особистості [12].

Досить суттєво представлений в Україні досвід організації роботи інтегрованого театру, теоретичні засади та практичне застосування якого описав і запровадив В. Любота. Він зазначає: «З особливим актором простіше працювати, ніж з професійним, як би то не було дивно. Головне – любити тих, з ким працюєш» [1]. Дійсно, варто не звертати уваги на фізичні вади дітей, а занурюватися трішки глибше, зазирати у їх духовний світ та руйнувати кордони між недоліками та талантом. В. Любота наголошує на тому, що до всіх акторів з ООП потрібен індивідуальний підхід. Діти з аутизмом потребують тактильного дотику – це допомагає їм не маніпулювати іншими, адже інколи можуть бути дитячі примхи. Для дітей із порушенням зору важливий звуковий момент. Важливо, щоб їм було цікаво та пам'ятати про різноманітні форми для привернення уваги. Діти потребують підтримки та допомоги, вони не є тягарем для театального колективу, а шляхом до самопізнання та підґрунтям для творчості [10; 11].

Герньєр М. у своєму дослідженні показує використання лялькового театру у роботі з дітьми, які мають емоційні розлади. Ця робота розкриває застосування театральної діяльності, як можливості, яка спрямована на соціалізацію, самореалізацію та відпрацювання емоційних конфліктів через створення ляльки, постановки вистави та певної сценічної дії в цьому спектаклі [10; 11]. Ляльковий театр забезпечує зняття емоційної напруги, відчуття повної безпеки, що заохочує до самовираження.

Не потрібно на перше місце ставити діагноз дитини. Варто подбати про те, щоб він став «родзинкою» актора-аматора. Діти подекуди не грають роль, а просто проживають життя на сцені. Саме це є основою театрального мистецтва.

Отже, ми впевнені, що саме театральна діяльність є важливою сходинкою на шляху до самореалізації, затримавшись на якій, діти матимуть можливість відчувати себе єдиним цілим з будь-яким колективом, зуміють показати свої чисті емоції і поринуть у магію театру, не дивлячись на певні перешкоди. Саме дітям з особливими освітніми потребами потрібно подати руку допомоги під час створення театрального дійства. Можливо, не завжди легко, переступаючи певні стереотипи та зазираючи у духовний світ дитини, ми зможемо, за допомогою творчості, стати провідником до важливої мети – самореалізації.

Список використаних джерел

1. Буцко Д. У суспільстві немає посилу “возлюбить”. Інтерв’ю з режисером театру “Паростки”, де грають особливі актори [Електронний ресурс] / Д.Буцко, В. Любота. – Режим доступу: <https://peaceblog.co>
2. Данілавічюте Е. А. Діти з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі / Е.А. Данілавічюте // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2018. – №3(87). – С. 7-19.
3. Демченко Е.П. Одаренный ребенок как личность с особыми потребностями в инклюзивном пространстве учебного заведения / Е. Демченко, О. Зайцева // SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume II, May 26th-27th. – 2017. – P. 61–71.
4. Демченко О. П. Свято як форма національного виховання молодших школярів: технологічний аспект / О.П.Демченко // Проблеми українського національного виховання : збірник наукових праць / за ред. Н. Скотної, М. Чепіль. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім.І.Франка, 2013. – С.261-272.
5. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтєк. – К., 2016. – 68 с.
6. Казьмірчук Н.С. Театр природи як засіб формування soft skills в учнів початкових класів / Н.С. Казьмірчук, О.В. Жовнич., І.А.Стахова // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія. – 2020. 61. – С.23-30.
7. Любчак Л.В. Підготовка майбутніх вихователів до організації театралізованої діяльності дітей дошкільного віку/ Л.В.Любчак // Освітній дискурс : збірник наукових праць / голов. ред. О. П. Кивлюк. – Київ : «Видавництво «Гілея», 2018. – Випуск 9 (11-12) : Педагогічні науки. – С. 91-103.
8. Сердюк Л.З. Психологічні основи самореалізації особистості / Л.З.Сердюк, О.М. Шамич // Актуальні проблеми психології. – 2016. – Том V. – Випуск 16. – С.150-157.
9. Словник із психології та педагогіки обдарованості і таланту особистості: термінологічний словник / Рибалка В.В. – Київ, Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 424 с.
10. Хіля А.В. Ігрова терапія у контексті соціально-педагогічного супроводу дітей з функціональними обмеженнями / А.В.Хіля // Простір арт-терапії : творча інтеграція та трансформація в епоху плинного модерну : Матеріали XV міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Львів, 16-18 лютого 2018 р.) / [за наук. ред. А. П. Чуприкова, Л. А. Найдьонові, О. Л. Вознесенської, О. М. Скар]. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – С. 103-109.
11. Хіля А.В. Виховання у дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії [Текст] : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Анна Вікторівна Хіля; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. - Вінниця, 2017. - 339 с
12. Шлемко О.Д. Особливий театр як дієвий інструмент художнього та арт-терапевтичного впливу / О.Д.Шлемко // Мистецтвознавчі записки. – Випуск 31 (2017). – С.297-307.